# ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)
της 11ης Νοεμβρίου 2004 *

Στην υπόθεση C-457/02,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, την οποία υπέβαλε το Tribunale penale di Terni (Ιταλία), με διάταξη της 20ής Νοεμβρίου 2002, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 18 Δεκεμβρίου 2002, στο πλαίσιο της ποινικής δίκης κατά

**Antonio Niselli,**

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους C. W. A. Timmermans, πρόεδρο τμήματος, C. Gulmann και J.-P. Puissochet (εισηγητή), δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott
γραμματέας: M. Múgica Arzamendi, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 6ης Μαΐου 2004,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— ο A. Niselli, εκπροσωπούμενος από τους L. Mattrella και E. Morigi, avvocati,

— η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον I. M. Braguglia, επικουρούμενο από τον M. Fiorilli, avvocato dello Stato,

— η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον E. Riedl,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους M. Κωνσταντινίδη και R. Amorosi, επικουρούμενους από τον G. Bambara, avvocato,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 10ης Ιουνίου 2004,

εκδίδει την ακόλουθη

## Απόφαση

1 Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία της οδηγίας 75/442/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 15ης Ιουλίου 1975, περί των στερεών αποβλήτων (ΕΕ ειδ. έκδ. 15/001, σ. 86), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 91/156/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Μαρτίου 1991 (ΕΕ L 78, σ. 32), και με την απόφαση 96/350/ΕΚ της Επιτροπής, της 24ης Μαΐου 1996 (ΕΕ L 135, σ. 32, στο εξής: οδηγία 75/442).

2 Η αίτηση αυτή ανέκυψε στο πλαίσιο ποινικής δίκης κατά του A. Niselli, κατηγορούμενου ότι άσκησε δραστηριότητα διαχειρίσεως αποβλήτων, χωρίς προηγούμενη άδεια της αρμόδιας αρχής.

## Το νομικό πλαίσιο

### *Η κοινοτική νομοθεσία*

3 Σκοπός της οδηγίας 75/442 είναι η προσέγγιση των εθνικών νομοθεσιών αναφορικά με τη διαχείριση των αποβλήτων.

4 Το άρθρο 1, στοιχείο α΄, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας αυτής ορίζει ως απόβλητο «κάθε ουσία ή αντικείμενο που εμπίπτει στις κατηγορίες του παραρτήματος Ι και το οποίο ο κάτοχός του απορρίπτει ή προτίθεται ή υποχρεούται να απορρίψει».

5 Το παράρτημα Ι της οδηγίας 75/442, το οποίο φέρει τον τίτλο «Κατηγορίες αποβλήτων», στο σημείο Q 1 αυτού αναφέρεται, μεταξύ άλλων, «στα υπολείμματα παραγωγής ή κατανάλωσης που δεν διευκρινίζονται παρακάτω», στο δε σημείο Q 14 αυτού, στα «προϊόντα που δεν μπορούν να χρησιμεύσουν στον κάτοχό τους (π.χ., απορρίμματα γεωργίας, κατοικιών, γραφείων, καταστημάτων, εργαστηρίων κ.λπ.)» και, στο σημείο Q 16 αυτού, σε «κάθε ουσία, ύλη ή προϊόν τα οποία δεν καλύπτονται από τις προαναφερόμενες κατηγορίες».

6 Κατά το άρθρο 1, στοιχείο α΄, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 75/442 η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων είχε την υποχρέωση να καταρτίσει «κατάλογο των αποβλήτων των κατηγοριών που περιλαμβάνει το παράρτημα Ι» (στο εξής: κατάλογος αποβλήτων). Προς τούτο εκδόθηκε η απόφαση 2000/532/ΕΚ της

Επιτροπής, της 3ης Μαΐου 2000, για αντικατάσταση της απόφασης 94/3/ΕΚ για τη θέσπιση καταλόγου αποβλήτων σύμφωνα με το άρθρο 1, στοιχείο α', της οδηγίας 75/442 και της απόφασης 94/904/ΕΚ του Συμβουλίου για την κατάρτιση καταλόγου επικίνδυνων αποβλήτων κατ' εφαρμογήν του άρθρου 1, παράγραφος 4, της οδηγίας 91/689/ΕΟΚ του Συμβουλίου για τα επικίνδυνα απόβλητα (ΕΕ L 226, σ. 3). Ο κατάλογος αυτός τροποποιήθηκε επανειλημμένως, μεταξύ δε άλλων, προσφάτως, με την απόφαση 2001/573/ΕΚ του Συμβουλίου, της 23ης Ιουλίου 2001 (ΕΕ L 203, σ. 18). Ο κατάλογος αποβλήτων τέθηκε σε ισχύ από 1ης Ιανουαρίου 2002. Στο κεφάλαιο 17 αυτού του καταλόγου περιλαμβάνονται τα «απόβλητα από κατασκευές και κατεδαφίσεις (περιλαμβάνεται χώμα εκσκαφής από μολυσμένες τοποθεσίες)». Στον κωδικό 17 04 του κεφαλαίου αυτού απαριθμούνται διάφορα είδη μεταλλικών αποβλήτων. Στην εισαγωγή του καταλόγου αποβλήτων διευκρινίζεται ότι πρόκειται για εναρμονισμένο κατάλογο, ο οποίος θα αναθεωρείται κατά τακτά διαστήματα, καθώς και ότι, πάντως «η καταχώριση ενός υλικού στον κατάλογο δεν σημαίνει κατ' ανάγκη ότι το υλικό αυτό είναι πάντοτε απόβλητο. Η καταχώριση είναι έγκυρη μόνον όταν ανταποκρίνεται στον ορισμό του αποβλήτου σύμφωνα με το άρθρο 1, στοιχείο α', της οδηγίας 75/442».

7 Στο άρθρο 1, στοιχείο β', της εν λόγω οδηγίας ορίζεται ως «παραγωγός» «κάθε πρόσωπο του οποίου η δραστηριότητα παρήγαγε απόβλητα («αρχικός παραγωγός») ή/και κάθε πρόσωπο που έχει πραγματοποιήσει εργασίες προεπεξεργασίας, ανάμιξης ή άλλες οι οποίες οδηγούν σε μεταβολή της φύσης ή της σύνθεσης των αποβλήτων αυτών».

8 Στο άρθρο 1, στοιχείο γ', της οδηγίας 75/442 ορίζεται ως «κάτοχος» «ο παραγωγός των αποβλήτων ή το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που έχει στην κατοχή του τα απόβλητα».

9 Στο άρθρο 1, στοιχείο δ', της οδηγίας ορίζεται ως «διαχείριση» αποβλήτων «η συλλογή, η μεταφορά, η αξιοποίηση και η διάθεση των αποβλήτων, συμπεριλαμβανομένης της εποπτείας των εργασιών αυτών, καθώς και της επίβλεψης των χώρων απόρριψης».

10 Στο άρθρο 1, στοιχεία ε΄ και στ΄, ορίζονται ως «διάθεση» και «αξιοποίηση», κάθε εργασία που προβλέπεται, αντιστοίχως, στα παραρτήματα ΙΙ Α και ΙΙ Β. Τα παραρτήματα αυτά προσαρμόστηκαν στην επιστημονική και τεχνική εξέλιξη με την απόφαση 96/350/ΕΚ της Επιτροπής, της 24ης Μαΐου 1996 (ΕΕ L 135, σ. 32). Μεταξύ των πράξεων αξιοποιήσεως που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙ Β περιλαμβάνεται, στο σημείο R 4, η «ανακύκλωση/ανάκτηση μετάλλων και μεταλλικών ενώσεων», στο δε σημείο R 13, η «συσσώρευση υλικών που προορίζονται να υποβληθούν σε μια από τις εργασίες [που αναφέρονται στο εν λόγω παράρτημα] (εκτός από την προσωρινή εναποθήκευση, κατά τη διάρκεια της συλλογής, στο χώρο όπου παράγονται)».

11 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο β΄, της οδηγίας 75/442 ορίζει, μεταξύ άλλων, ότι τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα ενδεδειγμένα μέτρα για να προωθήσουν την αξιοποίηση των αποβλήτων με ανακύκλωση, επαναχρησιμοποίηση ή ανάκτηση ή οποιαδήποτε άλλη ενέργεια που έχει στόχο την παραγωγή δευτερογενών πρώτων υλών.

12 Το άρθρο 4 της εν λόγω οδηγίας προβλέπει ότι τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσουν ότι η διάθεση ή η αξιοποίηση των αποβλήτων θα πραγματοποιείται χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η υγεία του ανθρώπου και χωρίς να χρησιμοποιούνται διαδικασίες ή μέθοδοι που ενδέχεται να βλάψουν το περιβάλλον, ιδίως, χωρίς να δημιουργείται κίνδυνος για το νερό, τον αέρα ή το έδαφος, ούτε για την πανίδα και τη χλωρίδα, και χωρίς να βλάπτονται οι τοποθεσίες και τα τοπία που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Στο ίδιο άρθρο διευκρινίζεται ότι τα κράτη μέλη λαμβάνουν, επίσης, τα αναγκαία μέτρα για την απαγόρευση της εγκατάλειψης, της απόρριψης και της ανεξέλεγκτης διάθεσης των αποβλήτων.

13 Τα άρθρα 9 και 10 της οδηγίας 75/442 ορίζουν ότι κάθε εγκατάσταση ή επιχείρηση που πραγματοποιεί εργασίες διαθέσεως αποβλήτων ή εργασίες αξιοποιήσεως αποβλήτων πρέπει να διαθέτει άδεια της αρμόδιας αρχής.

14 Εντούτοις, το άρθρο 11 της οδηγίας 75/442 προβλέπει, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, απαλλαγή από την υποχρέωση αδείας.

*Η εθνική νομοθεσία*

15 Η οδηγία 75/442 μεταφέρθηκε στην ιταλική έννομη τάξη με το νομοθετικό διάταγμα 22, περί εφαρμογής των οδηγιών 91/156/ΕΟΚ περί αποβλήτων, 91/689/ΕΟΚ περί επικινδύνων αποβλήτων και 94/62/ΕΚ περί συσκευασιών και απορριμμάτων συσκευασιών, της 5ης Φεβρουαρίου 1997 (τακτικό συμπλήρωμα της GURI αριθ. 38, της 15ης Φεβρουαρίου 1997), τροποποιήθηκε δε με το νομοθετικό διάταγμα 389, της 8ης Νοεμβρίου 1997 (GURI αριθ. 261, της 8ης Νοεμβρίου 1997, στο εξής: νομοθετικό διάταγμα 22/97).

16 Το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο a, του νομοθετικού διατάγματος 22/97 ορίζει ως «απόβλητο» «κάθε ουσία ή αντικείμενο που εμπίπτει στις κατηγορίες του παραρτήματος Α, το οποίο ο κάτοχός του απορρίπτει ή προτίθεται ή υποχρεούται να απορρίψει». Το παράρτημα Α του εν λόγω νομοθετικού διατάγματος επαναλαμβάνει τον κατάλογο των «κατηγοριών αποβλήτων» του παραρτήματος Ι της οδηγίας 75/442. Εξάλλου, τα παραρτήματα Β, C και D του νομοθετικού διατάγματος 22/97 απαριθμούν, αντιστοίχως, τις πράξεις διαθέσεως και τις πράξεις αξιοποιήσεως αποβλήτων, ακριβώς όπως και τα παραρτήματα ΙΙ Α και ΙΙ Β της οδηγίας 75/442, καθώς και τα επικίνδυνα απόβλητα, κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 4, της οδηγίας 91/689.

17 Το νομοθετικό διάταγμα 22/97 επιβάλλει την υποχρέωση προηγούμενης διοικητικής άδειας για τη διαχείριση ορισμένων ειδών αποβλήτων. Στην περίπτωση αυτή, η έλλειψη άδειας επισύρει ποινικές κυρώσεις.

18 Μετά την άσκηση της ποινικής διώξεως που αποτελεί το αντικείμενο της υποθέσεως της κύριας δίκης, εκδόθηκε το νομοθετικό διάταγμα 138, της 8ης Ιουλίου 2002 (GURI αριθ. 158, της 8ης Ιουλίου 2002), το οποίο στη συνέχεια κατέστη νόμος 178, της 8ης Αυγούστου 2002 (GURI αριθ. 187, της 10ης Αυγούστου 2002, στο εξής: νομοθετικό διάταγμα 138/02).

19 Στο άρθρο 14 του εν λόγω νομοθετικού διατάγματος παρέχεται «αυθεντική ερμηνεία» του ορισμού του «αποβλήτου» κατά την έννοια του νομοθετικού διατάγματος 22/97, στο πλαίσιο της οποίας διευκρινίζονται τα ακόλουθα:

«1. Οι όροι "απορρίπτει", "προτίθεται" ή "υποχρεούται να απορρίψει", όπως αυτοί χρησιμοποιούνται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο a, του νομοθετικού διατάγματος [22/97], και των μεταγενεστέρων τροποποιήσεών του, [...] ερμηνεύονται ως εξής:

a) με τον όρο "απορρίπτει" νοείται οποιαδήποτε ενέργεια με την οποία, κατά τρόπο άμεσο ή έμμεσο, μια ουσία, ένα αντικείμενο ή ένα αγαθό κατευθύνονται ή υπόκεινται σε διάθεση ή αξιοποίηση, κατά τα παραρτήματα B και C του νομοθετικού διατάγματος [22/97]·

b) με τον όρο "προτίθεται" νοείται η βούληση να διατεθούν οι ουσίες, τα αντικείμενα ή τα αγαθά για διάθεση ή αξιοποίηση, κατά τα παραρτήματα B και C του νομοθετικού διατάγματος [22/97]·

c) με τον όρο "υποχρεούται να απορρίψει" νοείται η υποχρέωση υπαγωγής ενός αντικειμένου, μιας ουσίας ή ενός αγαθού σε πράξεις αξιοποιήσεως ή διαθέσεως, την οποία προβλέπει διάταξη νόμου ή πράξη των δημοσίων αρχών ή την οποία επιβάλλει η ίδια η φύση του αντικειμένου, της ουσίας ή του αγαθού, επειδή αυτά περιλαμβάνονται στον κατάλογο των επικίνδυνων αποβλήτων του παραρτήματος D του νομοθετικού διατάγματος [22/97].

2. Τα στοιχεία b και c της παραγράφου 1 δεν έχουν εφαρμογή επί αγαθών, ουσιών ή αντικειμένων τα οποία αποτελούν κατάλοιπα παραγωγής ή καταναλώσεως, εφόσον συντρέχουν οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

a) δύνανται ή πράγματι και εξ αντικειμένου επαναχρησιμοποιούνται στον ίδιο κύκλο παραγωγής ή καταναλώσεως ή σε ανάλογο ή διαφορετικό κύκλο, χωρίς καμία προηγούμενη επεξεργασία και χωρίς να βλάπτουν το περιβάλλον·

b) δύνανται ή πράγματι και εξ αντικειμένου επαναχρησιμοποιούνται στον ίδιο κύκλο παραγωγής ή καταναλώσεως, ή σε ανάλογο ή διαφορετικό κύκλο, αφού υποστούν προηγούμενη επεξεργασία, χωρίς να απαιτείται πράξη αξιοποιήσεως εξ αυτών που απαριθμούνται στο παράρτημα C του νομοθετικού διατάγματος [22/97].»

**Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα**

20 Κατά του A. Niselli, νομίμου εκπροσώπου της εταιρίας ILFER SpA, απαγγέλθηκε η κατηγορία ότι διέπραξε το αδίκημα της διαχειρίσεως αποβλήτων χωρίς άδεια. Πράγματι, ένα ημιφορτηγό της ILFER SpA κατασχέθηκε από τις αστυνομικές αρχές διότι μετέφερε μεταλλικά υλικά χωρίς να διαθέτει το προβλεπόμενο από το νομοθετικό διάταγμα 22/97 έντυπο ταυτοποιήσεως των αποβλήτων. Επιπροσθέτως, διαπιστώθηκε ότι το ημιφορτηγό δεν ήταν καταχωρισμένο στο εθνικό μητρώο των επιχειρήσεων διαχειρίσεως αποβλήτων, όπως προβλέπει το ίδιο νομοθετικό διάταγμα.

21 Σύμφωνα με τεχνική έκθεση που κατατέθηκε κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, τα κατασχεθέντα υλικά προέρχονταν από τη διάλυση μηχανημάτων και οχημάτων ή από τη συγκέντρωση εγκαταλελειμμένων αντικειμένων. Κοινό χαρακτηριστικό τους αποτελούσε η σύνθεσή τους από σίδηρο, είτε καθαρό είτε αναμεμιγμένο με άλλα

μέταλλα, καθώς και η εν μέρει μόλυνσή τους με ουσίες οργανικής φύσεως, όπως βερνίκια, γράσα ή ίνες. Προέρχονταν από διαφόρους τεχνολογικούς κύκλους, από τους οποίους αποσύρθηκαν επειδή δεν ήταν δυνατή πλέον η χρησιμοποίησή τους σε αυτούς.

22 Όσον αφορά την έκβαση της ποινικής δίκης μετά την έναρξη ισχύος του νομοθετικού διατάγματος 138/02, το Tribunale penale di Terni διατυπώνει αμφιβολίες ως προς την «αυθεντική ερμηνεία» της έννοιας του αποβλήτου, την οποία δίδει το άρθρο 14 του νομοθετικού διατάγματος 138/02 και η οποία θα μπορούσε, ενδεχομένως, να είναι αντίθετη προς την οδηγία 75/442. Κατά την εν λόγω ερμηνεία, οι πράξεις για τις οποίες κατηγορείται ο A. Niselli δεν συνιστούν πλέον ποινικό αδίκημα, καθόσον ο κατασχεθείς παλαιοσίδηρος επρόκειτο να επαναχρησιμοποιηθεί και, κατά συνέπεια, δεν μπορούσε να χαρακτηρισθεί ως απόβλητο. Εντούτοις, αν η ερμηνεία αυτή είναι ασυμβίβαστη με την οδηγία 75/442, η ποινική δίκη θα μπορούσε να συνεχιστεί με βάση το απαγγελθέν κατηγορητήριο.

23 Διευκρινίζοντας ότι η Επιτροπή έχει κινήσει κατά της Ιταλικής Δημοκρατίας διαδικασία διαπιστώσεως παραβιάσεως των υποχρεώσεων που αυτή υπέχει από την οδηγία 75/442, το Tribunale penale di Terni αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Είναι δυνατόν η έννοια του αποβλήτου να εξαρτάται κατά τρόπο περιοριστικό από την εξής προϋπόθεση: δηλαδή ότι οι όροι "απορρίπτει", "προτίθεται να απορρίψει" ή "υποχρεούται να απορρίψει" του άρθρου 6, παράγραφος 1, στοιχείο a, του νομοθετικού διατάγματος [22/97], να ερμηνεύονται ως εξής:

α) "απορρίπτει": κάθε συμπεριφορά κατά την οποία κατ' άμεσο ή έμμεσο τρόπο μια ουσία, ένα αντικείμενο ή ένα προϊόν κατευθύνονται ή υπόκεινται στη δραστηριότητα εξαλείψεως ή ανακτήσεως, σύμφωνα με τα παραρτήματα Β και C του νομοθετικού διατάγματος [22/97] ·

β) "προτίθεται": η βούληση προορισμού των ουσιών, αντικειμένων ή προϊόντων σε δραστηριότητες εξαλείψεως και ανακτήσεως, σύμφωνα με τα παραρτήματα Β και C του νομοθετικού διατάγματος [22/97]·

γ) "υποχρεούται να απορρίψει": η υποχρέωση να υποβάλλεται ένα αντικείμενο, μια ουσία ή ένα προϊόν στις δραστηριότητες ανακτήσεως ή εξαλείψεως, που προβλέπει η διάταξη νόμου ή πράξη δημοσίων αρχών ή επιβάλλεται από την ίδια τη φύση του αντικειμένου, της ουσίας ή του προϊόντος ή από το γεγονός ότι αυτά περιλαμβάνονται στον κατάλογο των επικίνδυνων αποβλήτων του παραρτήματος D του νομοθετικού διατάγματος [22/97];

2) Είναι δυνατόν, κατά τρόπο περιοριστικό, η έννοια του αποβλήτου να μη έχει εφαρμογή σε προϊόντα ή ουσίες ή αντικείμενα που είναι υπολείμματα παραγωγής ή καταναλώσεως όταν συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις:

α) μπορούν να ή όντως είναι και αντικειμενικά αναχρησιμοποιήσιμα στον ίδιο κύκλο παραγωγής ή καταναλώσεως ή σε ανάλογο ή διαφορετικό κύκλο, χωρίς να υποστούν καμιά προηγούμενη επεξεργασία και χωρίς να βλάπτουν το περιβάλλον·

β) μπορούν να ή όντως είναι και αντικειμενικά αναχρησιμοποιήσιμα στον ίδιο κύκλο παραγωγής ή καταναλώσεως ή σε ανάλογο ή διαφορετικό κύκλο, αφού υποστούν προηγούμενη επεξεργασία χωρίς να επιβάλλεται καμιά πράξη ανακτήσεως μεταξύ αυτών που απαριθμούνται στο παράρτημα C του νομοθετικού διατάγματος 22/97 που ισχύει στην Ιταλία (το οποίο μετέφερε κατά λέξη στο εσωτερικό δίκαιο το παράρτημα II της οδηγίας 91/156/ΕΟΚ);»

## Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

*Επί του παραδεκτού*

24 Η Ιταλική Κυβέρνηση υποστηρίζει, αφενός, ότι η ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου που ζητείται από το Δικαστήριο δεν είναι χρήσιμη, καθόσον οι ερμηνευτικές δυσχέρειες που επικαλείται το αιτούν δικαστήριο δεν υφίστανται στην ιταλική νομολογία.

25 Η Ιταλική Κυβέρνηση υποστηρίζει, αφετέρου, ότι τα προδικαστικά ερωτήματα είναι απαράδεκτα, καθόσον το αιτούν δικαστήριο προτείνει, στην πράξη, στο Δικαστήριο να αποφανθεί επί της παραβάσεως που προσάπτεται στην Ιταλική Δημοκρατία στο πλαίσιο της διαδικασίας που έχει κινήσει η Επιτροπή και για την οποία γίνεται λόγος στη διάταξη παραπομπής.

26 Τα δύο αυτά επιχειρήματα πρέπει να απορριφθούν. Απόκειται αποκλειστικώς στο εθνικό δικαστήριο, που έχει επιληφθεί της διαφοράς και φέρει την ευθύνη της μέλλουσας να εκδοθεί δικαστικής αποφάσεως, να εκτιμήσει, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιομορφίες της υποθέσεως, τόσο την αναγκαιότητα μιας προδικαστικής αποφάσεως για την έκδοση της δικής του αποφάσεως όσο και το λυσιτελές των ερωτημάτων που υποβάλλει στο Δικαστήριο. Συνεπώς, εφόσον τα υποβληθέντα ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου, το Δικαστήριο υποχρεούται, κατ' αρχήν, να απαντήσει. Δεν είναι δυνατόν να προβληθεί άρνηση απαντήσεως σε προδικαστικό ερώτημα εθνικού δικαστηρίου παρά μόνον όταν προδήλως προκύπτει ότι η ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου την οποία ζητεί το εθνικό δικαστήριο δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή ακόμα όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά ή νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του υποβλήθηκαν (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 13ης Μαρτίου 2001, C-379/98, PreussenElektra, Συλλογή 2001, σ. I-2099, σκέψεις 38 και 39).

27 Αυτό, όμως, δεν συμβαίνει εν προκειμένω. Αφενός, από τη δικογραφία προκύπτει ότι τα υποβληθέντα στο Δικαστήριο ερωτήματα έχουν άμεση σχέση με την υπόθεση που εκκρεμεί ενώπιον του Tribunale penale di Terni. Αφετέρου, το γεγονός ότι η Επιτροπή έχει κινήσει κατά της Ιταλικής Δημοκρατίας διαδικασία διαπιστώσεως παραβιάσεως των υποχρεώσεων που αυτή υπέχει από την οδηγία 75/442 ουδόλως καθιστά άνευ αντικειμένου τα προδικαστικά ερωτήματα.

28 Η Επιτροπή, χωρίς να αμφισβητεί το παραδεκτό των προδικαστικών ερωτημάτων, επισημαίνει στις γραπτές της παρατηρήσεις ότι το εθνικό δικαστήριο δεν θα έχει τη δυνατότητα να αναφερθεί στην οδηγία 75/442 προκειμένου να προσδιορίσει αν υφίσταται ή αν επιβαρύνεται η ποινική ευθύνη του A. Niselli, στην περίπτωση που το Δικαστήριο διαπιστώσει ότι δεν είναι σύμφωνο προς την εν λόγω οδηγία το άρθρο 14 του νομοθετικού διατάγματος 138/02 το οποίο αποκλείει την ποινική του ευθύνη.

29 Επιβάλλεται, σχετικώς, να υπομνησθεί ότι μια οδηγία δεν μπορεί, αυτή καθ' εαυτή, να δημιουργεί υποχρεώσεις εις βάρος ιδιώτη και, επομένως, δεν μπορεί να γίνει επίκλησή της κατ' αυτού (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 14ης Σεπτεμβρίου 2000, C-343/98, Collino και Chiappero, Συλλογή 2000, σ. I-6659, σκέψη 20). Ομοίως, μια οδηγία δεν μπορεί, αυτή καθ' εαυτή και ανεξαρτήτως του εσωτερικού νόμου κράτους μέλους που έχει θεσπιστεί για την εφαρμογή της, να έχει ως αποτέλεσμα να στοιχειοθετείται ή να επιτείνεται η ποινική ευθύνη αυτών που ενεργούν κατά παράβαση των διατάξεών της (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 8ης Οκτωβρίου 1987, 80/86, Kolpinghuis Nijmegen, Συλλογή 1987, σ. 3969, σκέψη 13, και της 26ης Σεπτεμβρίου 1996, C-168/95, Arcaro, Συλλογή 1996, σ. I-4705, σκέψη 37).

30 Εντούτοις, εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών για τα οποία κινήθηκε η ποινική δίωξη κατά του A. Niselli, αυτά θα μπορούσαν, ενδεχομένως, να στοιχειοθετήσουν ποινικώς κολαζόμενες παραβάσεις. Συνεπώς, παρέλκει η εξέταση των συνεπειών που θα μπορούσε να έχει η αρχή ότι μόνον σε νόμο μπορεί να θεμελιωθεί ποινή για την εφαρμογή της οδηγίας 75/442 (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση της 25ης Ιουνίου 1997, C-304/94, C-330/94, C-342/94 και C-224/95, Tombesi κ.λπ., Συλλογή 1997, σ. I-3561, σκέψη 43).

31 Επομένως, η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως είναι παραδεκτή.

*Επί της ουσίας*

Επί του πρώτου ερωτήματος

32 Με το πρώτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, ουσιαστικώς, αν με τους όρους «απορρίπτει», «προτίθεται να απορρίψει» ή «υποχρεούται να απορρίψει», όπως αυτοί χρησιμοποιούνται στο άρθρο 1, στοιχείο α΄, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 75/442, νοούνται περιοριστικώς οι περιπτώσεις στις οποίες, αντιστοίχως, άμεσα ή έμμεσα, ο κάτοχος μιας ουσίας ή ενός αντικειμένου την προορίζει ή την υποβάλλει σε μια από τις διαδικασίες διαθέσεως ή αξιοποιήσεως που προβλέπουν τα παραρτήματα ΙΙ Α και ΙΙ Β της οδηγίας αυτής, μέσω παραπομπής στην ιταλική νομοθεσία, ή έχει τη βούληση ή την υποχρέωση να το πράξει δυνάμει νόμου, ή πράξεως των δημοσίων αρχών, ή λόγω της ίδιας της φύσεως της συγκεκριμένης ουσίας ή του αντικειμένου, ή λόγω του ότι αυτή περιλαμβάνεται στον κατάλογο των επικινδύνων αποβλήτων.

33 Το πεδίο εφαρμογής της έννοιας του αποβλήτου εξαρτάται από την ερμηνεία του ρήματος «απορρίπτω». Το ρήμα αυτό πρέπει να ερμηνευθεί λαμβανομένου υπόψη του σκοπού της οδηγίας 75/442, ο οποίος είναι, βάσει της τρίτης αιτιολογικής σκέψεώς της, η προστασία της υγείας του ανθρώπου και του περιβάλλοντος από τις επιβλαβείς επιδράσεις που προκαλούνται από τη συγκέντρωση, τη μεταφορά, την επεξεργασία, την εναποθήκευση και την απόθεση των αποβλήτων, καθώς και λαμβανομένου υπόψη του άρθρου 174, παράγραφος 2, ΕΚ, που ορίζει ότι η πολιτική της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος αποβλέπει σε υψηλό επίπεδο προστασίας και στηρίζεται, μεταξύ άλλων, στις αρχές της προφυλάξεως και της προληπτικής δράσεως (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 18ης Απριλίου 2002, C-9/00, Palin Granit και Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus, Συλλογή 2002, σ. I-3533, στο εξής: απόφαση Palin Granit, σκέψεις 22 και 23).

34 Πάντως, από την οδηγία δεν προκύπτει κανένα αποφασιστικό κριτήριο για τον προσδιορισμό της βουλήσεως του κατόχου να απορρίψει μια ουσία ή ένα αντικείμενο. Ελλείψει κοινοτικών διατάξεων, τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα ως προς την επιλογή των μεθόδων αποδείξεως των διαφόρων στοιχείων που ορίζουν οι οδηγίες τις οποίες μεταφέρουν στο εσωτερικό τους δίκαιο, καθόσον τούτο δεν θίγει την πρακτική αποτελεσματικότητα του κοινοτικού δικαίου (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 15ης Ιουνίου 2002, C-418/97 και C-419/97, ARCO Chemie Nederland, κ.λπ., Συλλογή 2002, σ. I-4475, σκέψη 41).

35 Κατά την ερμηνεία της έννοιας του αποβλήτου που εξέθεσε το αιτούν δικαστήριο, ο προορισμός μιας ουσίας ή ενός αντικειμένου προς διάθεση ή αξιοποίηση ερμηνεύεται ως εκδήλωση της πράξεως, της προθέσεως ή της υποχρεώσεως «απορρίψεως», κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο α΄, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 75/442.

36 Ορίζοντας, όμως, την πράξη τη συνιστάμενη σε απόρριψη μιας ουσίας ή ενός αντικειμένου με βάση αποκλειστικώς την κίνηση μιας από τις διαδικασίες διαθέσεως ή αξιοποιήσεως που απαριθμούνται στα παραρτήματα II Α και II Β της οδηγίας 75/442, η ερμηνεία αυτή εξαρτά την πρόσδοση του χαρακτηρισμού του αποβλήτου από μια διαδικασία η οποία δεν μπορεί η ίδια να χαρακτηρισθεί ως διάθεση ή αξιοποίηση παρά μόνο όταν εφαρμόζεται επί αποβλήτου. Συνεπώς, η ερμηνεία αυτή ουδόλως διευκρινίζει την έννοια του αποβλήτου.

37 Από αυτής της απόψεως, επιβάλλεται να υπομνησθεί ότι το γεγονός ότι μια ουσία υποβάλλεται σε μια από τις διαδικασίες που απαριθμούνται στα παραρτήματα II Α ή II Β της οδηγίας 75/442 δεν δικαιολογεί το συμπέρασμα ότι πρόκειται περί απορρίψεως της ουσίας αυτής, οπότε η εν λόγω ουσία δεν πρέπει να θεωρείται ως απόβλητο (προαναφερθείσα απόφαση Palin Granit, σκέψη 27). Επομένως, αν η ερμηνεία αυτή εφαρμοζόταν υπό την έννοια ότι οποιαδήποτε ουσία ή αντικείμενο υποβάλλεται σε μια από τις διαδικασίες που απαριθμούν τα παραρτήματα II Α και II Β της οδηγίας 75/442 πρέπει να χαρακτηρίζεται ως απόβλητο, θα είχε ως

συνέπεια να χαρακτηρίζονται ως απόβλητα ουσίες ή αντικείμενα που δεν είναι απόβλητα κατά την έννοια της εν λόγω οδηγίας. Κατά την ερμηνεία αυτή π.χ. το χρησιμοποιούμενο ως καύσιμο πετρέλαιο θα αποτελούσε πάντοτε απόβλητο, καθόσον, κατά τον χρόνο της καύσεώς του, υποβάλλεται σε διαδικασία εμπίπτουσα στην κατηγορία R 1 του παραρτήματος II Β της οδηγίας 75/442.

38 Ιδίως, όμως, αν η εκτεθείσα από το αιτούν δικαστήριο ερμηνεία εφαρμοζόταν υπό την έννοια ότι μια ουσία ή ένα αντικείμενο απορρίπτεται με τρόπο διαφορετικό από εκείνους που απαριθμούνται στα παραρτήματα II Α και II Β της οδηγίας 75/442 δεν συνιστά απόβλητο, θα περιόριζε την έννοια του αποβλήτου, όπως αυτή προκύπτει από το άρθρο 1, στοιχείο α΄, πρώτο εδάφιο, της εν λόγω οδηγίας. Ειδικότερα, ουσία ή αντικείμενο μη υποκείμενο σε υποχρέωση διαθέσεως ή αξιοποιήσεως και την οποία ο κάτοχός της την απορρίπτει δι' απλής εγκαταλείψεως χωρίς να την υποβάλει σε μια τέτοια διαδικασία, δεν θα χαρακτηριζόταν ως απόβλητο, ενώ είναι κατά την έννοια της οδηγίας 75/442.

39 Το γεγονός ότι η εγκατάλειψη ενός αποβλήτου δεν μπορεί να θεωρηθεί ως τρόπος διαθέσεως αυτού του αποβλήτου συνάγεται, ειδικότερα, από το άρθρο 4, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 75/442, κατά το οποίο τα κράτη μέλη λαμβάνουν [...] τα αναγκαία μέτρα για την απαγόρευση της εγκατάλειψης, της απόρριψης και της ανεξέλεγκτης διάθεσης των αποβλήτων». Κατά τη διάταξη αυτή διακρίνεται σαφώς η εγκατάλειψη από τη διάθεση. Επομένως, η εγκατάλειψη και η διάθεση ενός αντικειμένου ή μιας ουσίας συνιστούν δύο τρόπους, μεταξύ άλλων, απορρίψεως, κατά την έννοια του άρθρου 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α΄, της οδηγίας 75/442.

40 Συνεπώς, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι ο ορισμός του αποβλήτου κατά το άρθρο 1, στοιχείο α΄, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 75/442 δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι περιλαμβάνει, περιοριστικώς, τις ουσίες ή

αντικείμενα που προορίζονται ή υπόκεινται στις διαδικασίες διαθέσεως ή αξιοποιήσεως που απαριθμούνται στα παραρτήματα II Α και II Β της εν λόγω οδηγίας ή σε ισοδυνάμου ισχύος καταλόγους, ή εκείνες των οποίων ο κάτοχος έχει την πρόθεση ή την υποχρέωση να τις απορρίψει.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

41 Με το δεύτερο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, ουσιαστικώς, αν μπορούν να αποκλειστούν από την έννοια του αποβλήτου, κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο α', πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 75/442 τα κατάλοιπα παραγωγής ή καταναλώσεως, όταν αυτά δύνανται ή χρησιμοποιούνται στον ίδιο κύκλο παραγωγής ή καταναλώσεως ή σε ανάλογο ή διαφορετικό κύκλο, χωρίς να υποστούν προηγούμενη επεξεργασία και χωρίς να βλάπτεται το περιβάλλον, ή αφού υποστούν προηγούμενη επεξεργασία, χωρίς πάντως να απαιτείται διαδικασία αξιοποιήσεως από αυτές που απαριθμούνται στο παράρτημα C του νομοθετικού διατάγματος 22/97, με το οποίο μεταφέρθηκε στην εσωτερική νομοθεσία, κατά γράμμα, το παράρτημα II Β της οδηγίας 75/442.

42 Όπως υπογράμμισε η Ιταλική Κυβέρνηση, σκοπός της ερμηνείας στην οποία αναφέρεται το δεύτερο ερώτημα, είναι να αποκλειστούν από την έννοια του αποβλήτου, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, τα κατάλοιπα παραγωγής ή καταναλώσεως που είναι δυνατόν να επαναχρησιμοποιηθούν.

43 Όπως έχει αποφανθεί το Δικαστήριο, το γεγονός ότι μια χρησιμοποιηθείσα ουσία αποτελεί υπόλειμμα παραγωγής συνιστά, κατ' αρχήν, ένδειξη περί της υπάρξεως πράξεως, προθέσεως ή υποχρεώσεως απορρίψεως κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο α', της οδηγίας 75/442 (προπαρατεθείσα υπόθεση ARCO Chemie Nederland κ.λπ., σκέψη 84). Η ίδια εκτίμηση ισχύει και για τα κατάλοιπα καταναλώσεως.

44 Πάντως, θα μπορούσε να γίνει δεκτή η άποψη κατά την οποία ένα αγαθό, ένα υλικό ή μια πρώτη ύλη που προκύπτει από τη διαδικασία παραγωγής ή εξαγωγής και που δεν αποτελεί κυρίως το αντικείμενο της παραγωγικής διαδικασίας μπορεί να αποτελεί όχι ένα υπόλειμμα, αλλά ένα υποπροϊόν, το οποίο η οικεία επιχείρηση δεν επιθυμεί να «απορρίψει», κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο α', πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 75/442, αλλά προτίθεται να εκμεταλλευθεί ή να εμπορευθεί υπό ευνοϊκές για αυτήν συνθήκες, στο πλαίσιο μιας μεταγενέστερης διαδικασίας, χωρίς να προβεί προηγουμένως σε κάποια εργασία μεταποιήσεως. Μια τέτοια άποψη, πράγματι, δεν είναι αντίθετη προς τους σκοπούς της οδηγίας 75/442, καθόσον ουδόλως δικαιολογείται η υπαγωγή στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεών της, που αποσκοπούν στην πρόβλεψη της διαθέσεως ή της αξιοποιήσεως των αποβλήτων, των υλικών ή των πρώτων υλών που έχουν από οικονομικής απόψεως την αξία προϊόντων, ανεξάρτητα από κάποια μεταποίησή τους, και που υπόκεινται, αυτά καθ' εαυτά, στην εφαρμοστέα για τα εν λόγω προϊόντα νομοθεσία (προαναφερθείσα απόφαση Palin Granit, σκέψεις 34 και 35).

45 Εντούτοις, ενόψει της υποχρεώσεως ευρείας ερμηνείας της έννοιας του αποβλήτου, με σκοπό τον περιορισμό των εγγενών προς τη φύση τους δυσμενών ή βλαβερών συνεπειών, η ως άνω επιχειρηματολογία περί υποπροϊόντων μπορεί να ισχύει στις καταστάσεις εκείνες στις οποίες η επαναχρησιμοποίηση ενός αγαθού, ενός υλικού ή μιας πρώτης ύλης δεν είναι απλώς ενδεχόμενη αλλά βέβαιη, χωρίς προηγούμενη μεταποίηση και στο πλαίσιο της συνεχίσεως της διαδικασίας παραγωγής (προαναφερθείσα απόφαση Palin Granit, σκέψη 36).

46 Πέραν του κριτηρίου που στηρίζεται στη διευκρίνιση του αν μια ουσία αποτελεί ή όχι υπόλειμμα παραγωγής, ο βαθμός της βεβαιότητας επαναχρησιμοποιήσεως της ως άνω ουσίας, χωρίς προηγούμενη μεταποίηση, αποτελεί ένα δεύτερο σημαντικό κριτήριο προκειμένου να εκτιμηθεί αν αυτή αποτελεί ή όχι απόβλητο υπό την έννοια της οδηγίας 75/442. Εφόσον υφίσταται για τον κάτοχο της ουσίας, πέραν της απλής δυνατότητας επαναχρησιμοποιήσεώς της, και κάποιο οικονομικό πλεονέκτημα, τότε ο βαθμός βεβαιότητας σχετικά με μια τέτοια επαναχρησιμοποίηση είναι μεγάλος. Σε μια τέτοια περίπτωση η οικεία ουσία δεν θα μπορεί πλέον να θεωρείται ως βάρος που ο κάτοχός του επιθυμεί να «απορρίψει», αλλά ως ένα πραγματικό προϊόν (προαναφερθείσα απόφαση Palin Granit, σκέψη 37).

47 Εκ των ανωτέρω προκύπτει ότι επιτρέπεται, ενόψει των σκοπών της οδηγίας 75/442, να χαρακτηρίζεται ένα αγαθό, ένα υλικό ή μια πρώτη ύλη, που προκύπτει από διαδικασία παραγωγής ή εξαγωγής μη αποσκοπούσα κατά κύριο λόγο στην παραγωγή της, όχι ως απόβλητο, αλλά ως υποπροϊόν ο κάτοχος του οποίου δεν επιθυμεί να το «απορρίψει», κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο α', πρώτο εδάφιο, της εν λόγω οδηγίας, υπό την προϋπόθεση ότι η επαναχρησιμοποίηση είναι βέβαιη, χωρίς προηγούμενη μεταποίηση και στο πλαίσιο της συνέχειας της διαδικασίας παραγωγής (βλ. απόφαση της 11ης Σεπτεμβρίου 2003, C-114/01, AvestaPolarit Chrome, Συλλογή 2003, σ. I-8725).

48 Εντούτοις, οι ανωτέρω σκέψεις δεν ισχύουν αναφορικά με κατάλοιπα καταναλώσεως τα οποία δεν μπορούν να θεωρηθούν ως «υποπροϊόντα» μιας διαδικασίας παραγωγής ή εξαγωγής, δυνάμενα να επαναχρησιμοποιηθούν στο πλαίσιο της συνέχειας της διαδικασίας παραγωγής.

49 Ομοίως δεν μπορεί να υποστηριχθεί μια παραπλήσια επιχειρηματολογία αναφορικά με τέτοια κατάλοιπα, τα οποία δεν μπορούν να χαρακτηρισθούν ως μεταχειρισμένα αγαθά, επαναχρησιμοποιούμενα κατά τρόπο βέβαιο και παρεμφερή, χωρίς προηγούμενη μεταποίηση.

50 Σύμφωνα, όμως, με την ερμηνεία που προκύπτει από διάταξη όπως αυτή του άρθρου 14 του νομοθετικού διατάγματος 138/02, αρκεί, προκειμένου ένα κατάλοιπο παραγωγής ή καταναλώσεως να αποφύγει τον χαρακτηρισμό του ως αποβλήτου, να έχει ή να μπορεί να επαναχρησιμοποιηθεί σε οποιοδήποτε κύκλο παραγωγής ή καταναλώσεως, είτε χωρίς προηγούμενη επεξεργασία και χωρίς να βλάπτεται το περιβάλλον, είτε κατόπιν προηγούμενης επεξεργασίας, χωρίς, πάντως, να απαιτείται διαδικασία αξιοποιήσεως, κατά την έννοια του παραρτήματος II Β της οδηγίας 75/442.

51 Μια τέτοια ερμηνεία έχει, προφανώς, ως αποτέλεσμα τον μη χαρακτηρισμό ως αποβλήτων των καταλοίπων παραγωγής ή καταναλώσεως, τα οποία, πάντως, ανταποκρίνονται στον ορισμό του άρθρου 1, στοιχείο α΄, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 75/442.

52 Από αυτής της απόψεως, υλικά όπως αυτά για τα οποία πρόκειται στη διαφορά της κύρια δίκης, δεν χρησιμοποιούνται κατά τρόπο βέβαιο και χωρίς προηγούμενη μεταποίηση στο πλαίσιο της συνέχειας της αυτής διαδικασίας παραγωγής ή χρησιμοποιήσεως, αλλά αποτελούν ουσίες ή αντικείμενα που οι κάτοχοί τους έχουν απορρίψει. Κατά τις επεξηγήσεις του A. Niselli, τα επίμαχα υλικά υποβλήθηκαν, στη συνέχεια, σε διαλογή και, ίσως, σε ορισμένη επεξεργασία, αποτελούν δε δευτερογενή πρώτη ύλη για τη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα. Στο πλαίσιο αυτό, πάντως, πρέπει να εξακολουθήσουν να χαρακτηρίζονται απόβλητα μέχρις ότου πράγματι ανακυκλωθούν σε προϊόντα της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα, δηλαδή μέχρις ότου αποτελέσουν ολοκληρωμένα προϊόντα της διαδικασίας μεταποιήσεως για την οποία προορίζονται. Πράγματι, στα προγενέστερα στάδια δεν μπορούν ακόμα να θεωρηθούν ως ανακυκλωμένα, καθόσον δεν έχει περατωθεί αυτή η διαδικασία μεταποιήσεως. Αντιστρόφως, υπό την επιφύλαξη της περιπτώσεως κατά την οποία τα παραγόμενα προϊόντα εγκαταλείπονται με τη σειρά τους, ο χρόνος κατά τον οποίο τα συγκεκριμένα υλικά παύουν να χαρακτηρίζονται ως απόβλητα δεν μπορεί να ανάγεται σε βιομηχανικό ή εμπορικό στάδιο μεταγενέστερο της μεταποιήσεώς τους σε προϊόντα της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα, διότι, από του χρονικού αυτού σημείου, δεν μπορούν πλέον να διακριθούν από τα υπόλοιπα προϊόντα της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα που έχουν προέλθει από πρωτογενείς πρώτες ύλες (βλ., όσον αφορά την ειδική περίπτωση των ανακυκλωμένων απορριμμάτων συσκευασίας, απόφαση της 19ης Ιουνίου 2003, C-444/00, Mayer Parry Recycling, Συλλογή 2003, σ. I-6163, σκέψεις 61 έως 75).

53 Επομένως, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η έννοια του αποβλήτου, όπως αυτή χρησιμοποιείται στο άρθρο 1, στοιχείο α΄, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 75/442, δεν πρέπει να ερμηνεύεται ως αποκλείουσα το σύνολο των καταλοίπων παραγωγής ή καταναλώσεως που μπορούν ή έχουν επαναχρησιμοποιηθεί στο πλαίσιο ενός κύκλου παραγωγής ή καταναλώσεως, είτε χωρίς προηγούμενη επεξεργασία και χωρίς να βλάπτεται το περιβάλλον, είτε κατόπιν προηγούμενης επεξεργασίας, χωρίς, πάντως, να απαιτείται διαδικασία αξιοποιήσεως, κατά την έννοια του παραρτήματος II Β της εν λόγω οδηγίας.

**Επί των δικαστικών εξόδων**

54 Δεδομένου ότι η διαδικασία έχει, ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης, τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαίνεται:

**1) Ο ορισμός του αποβλήτου κατά το άρθρο 1, στοιχείο α', πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 75/442/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 15ης Ιουλίου 1975, περί των στερεών αποβλήτων, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 91/156/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Μαρτίου 1991, και με την απόφαση 96/350/ΕΚ της Επιτροπής, της 24ης Μαΐου 1996, δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι περιλαμβάνει, περιοριστικώς, τις ουσίες ή αντικείμενα που προορίζονται ή υπόκεινται στις διαδικασίες διαθέσεως ή αξιοποιήσεως που απαριθμούνται στα παραρτήματα ΙΙ Α και ΙΙ Β της εν λόγω οδηγίας ή σε ισοδυνάμου ισχύος καταλόγους, ή εκείνες των οποίων ο κάτοχος έχει την πρόθεση ή την υποχρέωση να τις απορρίψει.**

**2) Η έννοια του αποβλήτου, όπως αυτή χρησιμοποιείται στο άρθρο 1, στοιχείο α', πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 75/442, όπως αυτή τροποποιήθηκε με την οδηγία 91/156 και με την απόφαση 96/350, δεν πρέπει να ερμηνεύεται ως αποκλείουσα το σύνολο των καταλοίπων παραγωγής ή καταναλώσεως που μπορούν ή έχουν επαναχρησιμοποιηθεί στο πλαίσιο ενός κύκλου παραγωγής ή καταναλώσεως, είτε χωρίς προηγούμενη επεξεργασία και χωρίς να βλάπτεται το περιβάλλον, είτε κατόπιν προηγούμενης επεξεργασίας, χωρίς, πάντως, να απαιτείται διαδικασία αξιοποιήσεως, κατά την έννοια του παραρτήματος ΙΙ Β της εν λόγω οδηγίας.**

(υπογραφές)